The background of the entire image is a computer monitor displaying various financial charts. A hand is visible in the foreground, holding a black pen and pointing it towards the charts. The charts include a candlestick chart at the top, a blue bar chart in the middle, and a line chart at the bottom. A red horizontal line is drawn across the candlestick chart. The overall color scheme is blue and white, with yellow text and graphics.

Қазақстан экономикасының салаларын несиелендіруге шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

маусым 2023

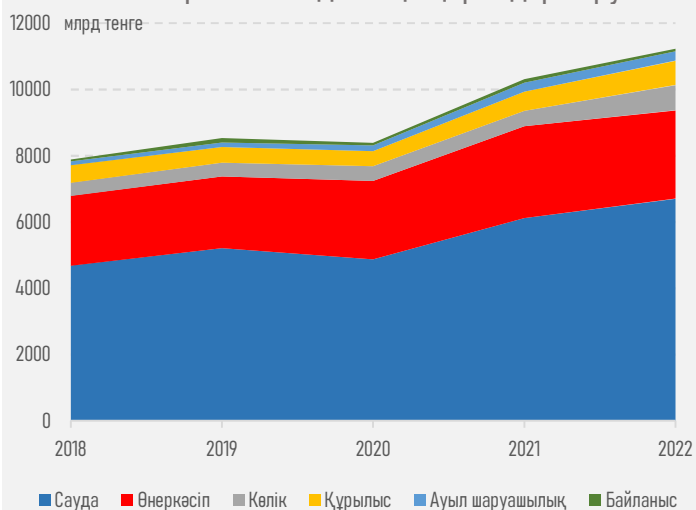
Негізгі тенденциялар

- ✓ Соңғы бес жылдағы табыс (18-22 жж.) заңды тұлғаларға жаңа қарыздар берудің орташа жылдық өсу қарқыны 9,9% құрады. Бұл ретте жыл сайын корпоративтік секторға жаңа несиелердің жиынтық берілуі заңды тұлғалардың қарыздарының қорытынды портфелінен (қалдықтарынан) асып түсті.
- ✓ Бұл, негізінен, бизнеске қарыздардың өмірлік циклінің қысқа сипатына байланысты, бұл оларды беру үшін тезірек өтеуге әкеледі. Жұмыс істемейтін несиелерді есептен шығару және қайта құрылымдау портфельге кейбір жағымсыз әсер етуі мүмкін.
- ✓ Қызмет көрсетілмейтін несиелерді төмендету бойынша жүргізілген жұмыс туралы есепті мерзімі өткен берешектің, әсіресе ауыл шаруашылығы мен құрылыстың қатты төмендеуімен бағалауға болады (төменде қараңыз).
- ✓ Экономика салалары бөлінісінде жаңа қарыздар беру құрылымындағы үлес саудаға (18-22 жж. қорытынды берудің орта есеппен 60%), сондай-ақ өнеркәсіпке (26%) қарыздар басым.
- ✓ Алайда, портфельдегі олардың үлестері әр түрлі бағытта өзгереді (сауда екі есеге жуық төмендейді - 32%, өнеркәсіп 13 п.т. өседі - 39% дейін), бұл саудадағы «қысқа» қарыздардың шоғырлануына байланысты болуы мүмкін (айналым қаражатын толықтыру үшін).

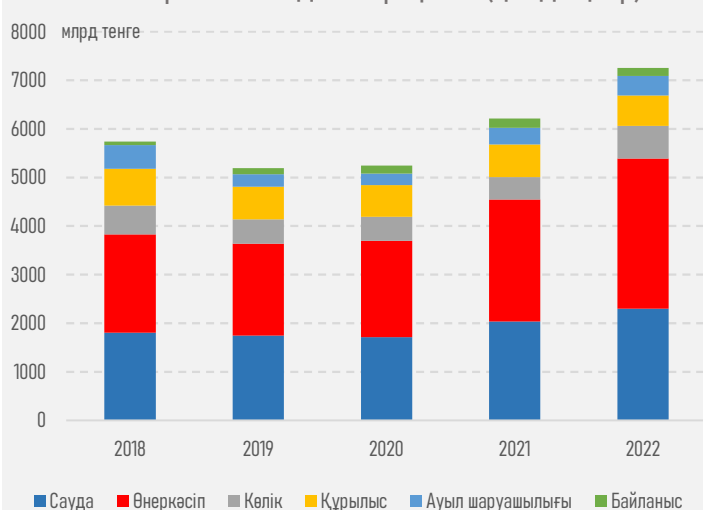
- ✓ Мемлекеттің бизнесті несиелендіруге қатысуы айтарлықтай деп бағаланады. ЕДБ портфеліндегі жеңілдікті қарыздарды есепке алмағанда, бизнеске кеңейтілген анықтамадағы барлық несиелердің үштен бірі ҚДБ мен «Бәйтерек» ҰБХ еншілес ұйымдарына тиесілі.
- ✓ 2022 жылы байқалған өсімге қарамастан, экономиканың көптеген салалары бойынша өндірістің рентабельділігі несиелеу мөлшерлемелерінен жоғары болып қалады (төменде қараңыз).
- ✓ Бұл ретте шығынды компаниялардың үлесі 2021 жылы 26,4%-бен және 2020 жылы 25,8%-бен салыстырғанда 2022 жылы 31,9%-ға дейін өсті. Осы орайда бизнес тарапынан несиелерге өтімдер бойынша мақұлдау коэффициенті ағымдағы жылдың бірінші тоқсанында барлық өтімдердің 50%-дан төмен түсті.
- ✓ Экономиканың көптеген салалары үшін еңбек өнімділігінің өсу қарқыны тұрақты. Осыған байланысты олардың ЖІӨ құрылымындағы үлесі де өзгерген жоқ (2018 жылы - 64,9%, 2022 жылы - 64,8%).
- ✓ Салықтық төлемдер ірі және орта кәсіпорындарда, ал салалар бойынша - өнеркәсіп пен саудада айтарлықтай шоғырланған (төменде қараңыз). Олардың көрсетілген кезеңдегі орташа жылдық өсу қарқыны 14,8 %-ға өскен кезде 22,6 % және көрсетілген кезеңдегі инфляция 9,4 % құрады.

Экономика салаларына несие беру*

Салалар бөлінісінде жаңа қарыздар беру

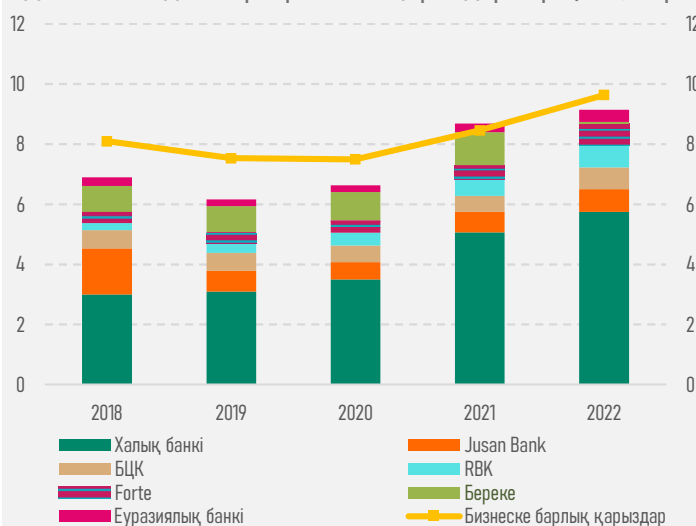

Салалар бөлінісіндегі портфель (қалдықтар)

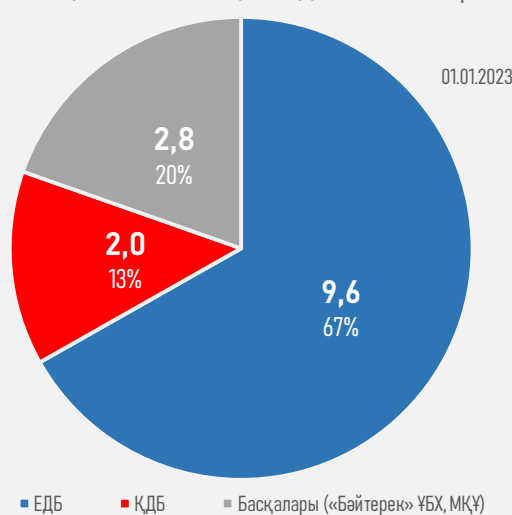

ЕДБ бөлінісінде және кеңейтілген анықтамада бизнеске несиелер*

ЕДБ бөлінісіндегі корпоративтік қарыздар портфелі, Т трлн

Бизнеске кеңейтілген анықтамадағы несиелер, Т трлн

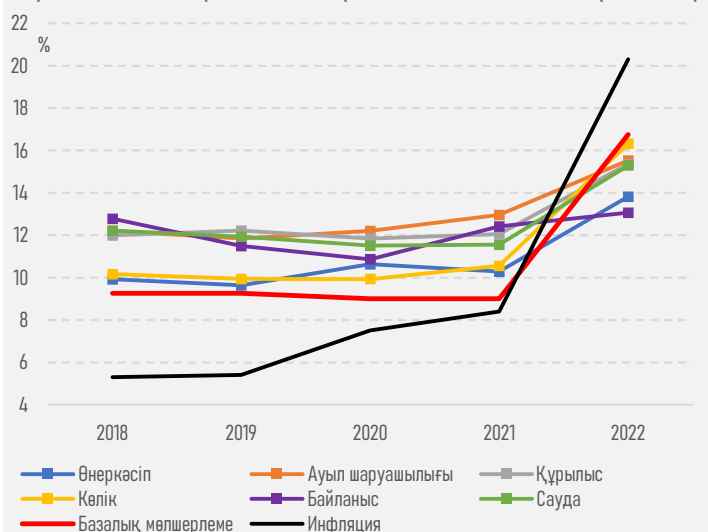

* Дереккөз: ҚРҰБ, ҚР СЖРА ҰСБ

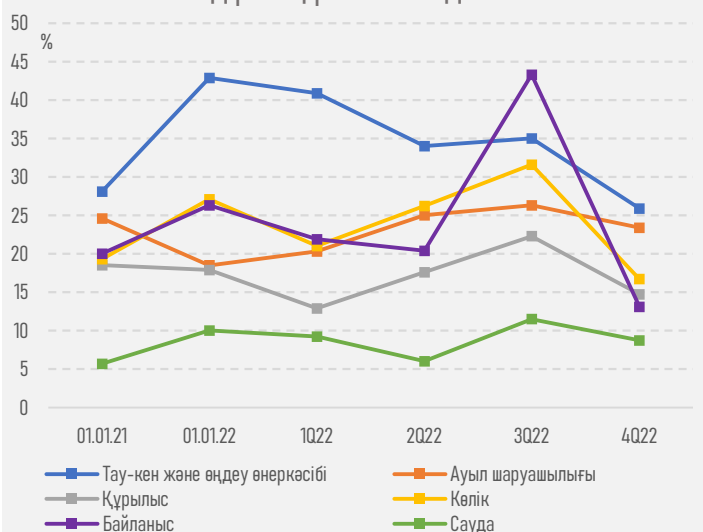
© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2023

Корпоративтік несиелеу нарығындағы пайыздық мөлшерлемелер және кірістілік*

Берілген несиелер бойынша орташа өлшенген мөлшерлемелер

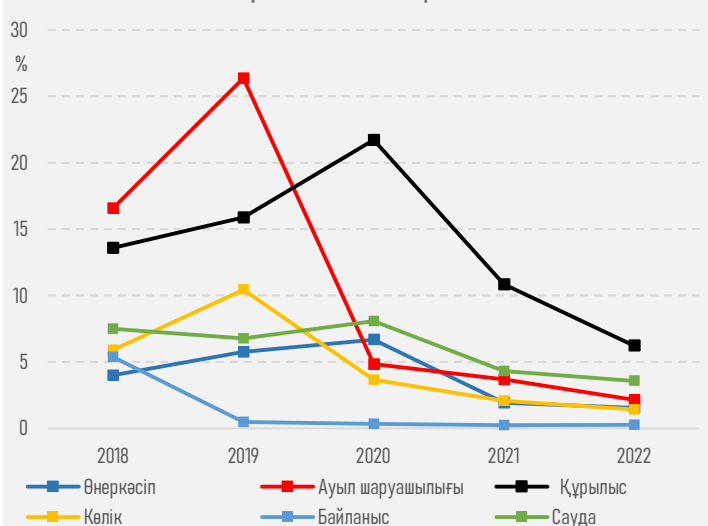

Өндірістің рентабельділігі **

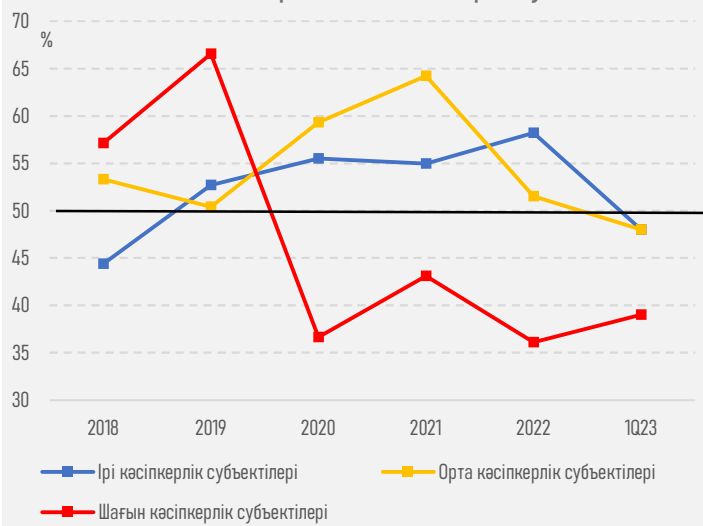

Салалар бөлінісінде мерзімі өткен берешек және несиелерге өтінімдер бойынша % мақұлдау*

Мерзімі өткен берешек

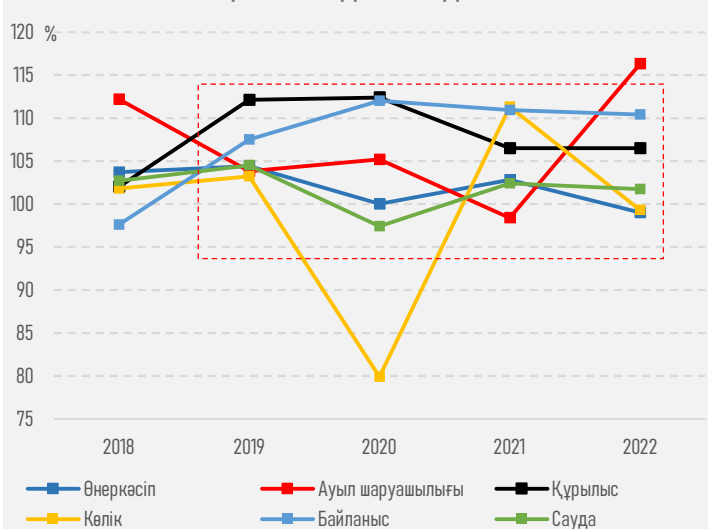

Өтінімдер бойынша мақұлдау

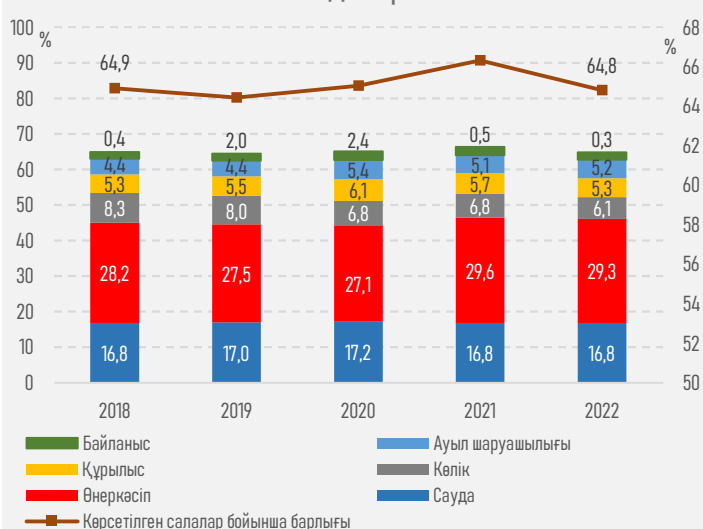

Еңбек өнімділігі және ЖІӨ-дегі үлесі*

Еңбек өнімділігі индексі

ЖІӨ-дегі үлесі

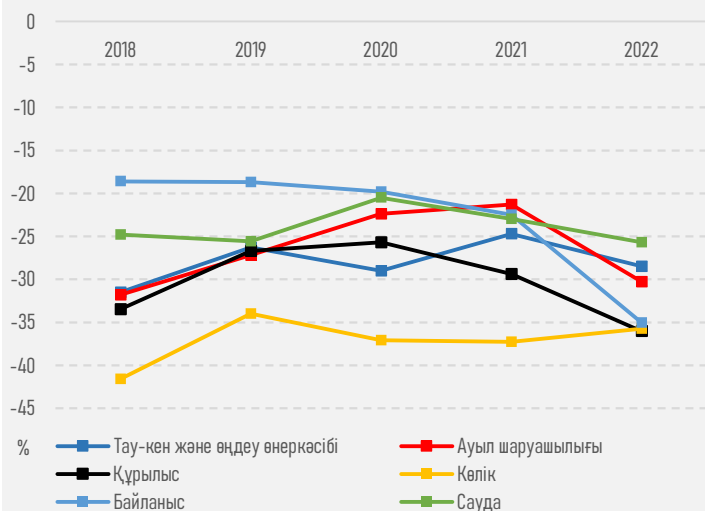
* Дереккөз: ҚҰБ, ҚР СЖРА ҰСБ

** Орта және ірі кәсіпорындар үшін >100 адам

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2023

Қаржылық нәтижелер мен салықтар

Шығынды компаниялардың үлесі**

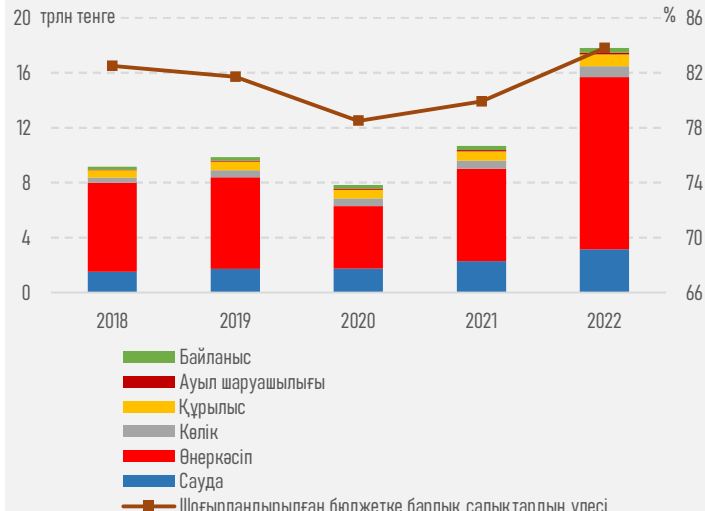

* Дереккөз: ҚРҰБ, ҚР СЖРА ҰСБ

** Орта және ірі кәсіпорындар арасында 100 адам

*** КТС, акциздер және ҚҚС жоқ

Салық төлемдері

Резюме

Корпоративтік несиелеудің ағымдағы құрылымы, ең алдымен, экономиканың құрылымы мен сапасына байланысты. Соған қарамастан, салалардың экономикалық көрсеткіштерінің серпінін бағалай отырып, несиелеу озық қарқынмен жүріп жатқанын атап өту қажет. Атаулы мәнде берілген корпоративтік қарыздардың көлемі 2018 жылғы 9,1 трлн теңгеден 2022 жылдың қорытындысы бойынша 11,7 трлн теңгеге дейін өсті (орташа жылдық өсу қарқыны – 9,9%). Алайда, есепті кезеңде заңды тұлғаларға кредиттер портфелін берумен салыстырғанда қарыздарды тезірек өтеуге байланысты 2018 жылғы 8,2 трлн теңгеден 2022 жылдың қорытындысы бойынша 8,7 трлн теңгеге дейін 6,0% – ға орташа өсім байқалды.

Бизнестің жаңа несиелеріне деген сұраныс саудада айтарлықтай шоғырланған, бұл есепті кезеңдегі барлық аударымдардың 60% құрайды. Бұл ретте есепті кезеңде ЖІӨ-дегі сауда үлесі өзгерген жоқ және 16,8% – ға құрады. ЖІӨ-дегі неғұрлым елеулі үлесті өнеркәсіп алады – 29,3%, ал оның ЕДБ-дан жаңа корпоративтік қарыздар берудегі үлесі шамамен тең және 26,0% құрайды.

Жалпы, жоғарыда аталған салалардың ЖІӨ – дегі үлесі соңғы 5 жылда өзгерген жоқ (64,8%), бұл еңбек өнімділігін жақсарту қажеттігін көрсетеді, бұл-республиканың экономикалық дамуының жаңа кезеңінің негізгі міндеттерінің бірі.

Сонымен қатар, мемлекеттің бизнесті несиелуге қатысуы маңызды болып қала береді, бұл мөлшерлемелердің елеулі арбитражын жасайды, бағаны бұрмайды, жекелеген қарыз алушыларға нарықтық емес бәсекелестік артықшылық береді, осылайша экономиканың жекелеген салаларының мемлекеттік қолдауға тәуелділігін барған сайын қайтымсыз етеді.

Мемлекеттік қолдау бүкіл қоғам пайда алатын жерде, нарықтық жағдайда даму мүмкіндігі жоқ немесе өте қиын жерде, дамуға басымдық беріліп, ағымдағы тұтыну емес, көрсетілуі керек, содан кейін бұл қолдау елдің тұрақты дамуына ықпал етеді.

Кірістің төмендеуі, сондай-ақ операциялық шығындардың өсуі, соның ішінде рекордтық жоғары инфляция жағдайында нақты сектор кәсіпорындарының кірістілігі 2022 жылдың 4-тоқсанында аздап төмендеді. Дегенмен, экономиканың көптеген салалары бойынша өндірістің рентабельділігі несиелеу мөлшерлемелерін жоғары болып қалады.

Сонымен қатар, ай сайынғы инфляцияның соңғы 17 айдағы ең төменгі көрсеткішке дейін баяулауы (Мамырда 0,6%) жылдың екінші жартысында базалық мөлшерлеменің төмендеуіне үмітті күшейтеді, бұл қарыз ресурстарының құнына пайдалы әсер етеді, сондай-ақ кәсіпорындардың қажеттіліктерін жақсы қаржыландыруға мүмкіндік береді.